

УДК 004.65:070.481](477)"2014"

Ольга Устіннікова,
завідувач відділу наукової підготовки
державних бібліографічних покажчиків
Книжкової палати України

Інформаційний ресурс української журнальної періодики (за матеріалами державного бібліографічного покажчика "Літопис журнальних статей" 2014 р.)

У статті наведено результати дослідження бази даних "Літопис журнальних статей" за 2014 рік із застосуванням наукометричного та бібліометричного методів аналізу.

Ключові слова: бази даних, бібліографічна інформація, бібліометричний аналіз, дослідження, журнали, збірники.

Мета дослідження: відстеження напрямів розвитку вітчизняної науки і техніки на основі тематичного аналізу публікацій у журналах та періодичних і продовжуваних збірниках.

Методи дослідження: наукометричний і бібліометричний аналіз баз даних бібліографічної інформації.

Об'єкт дослідження: база даних "Літопис журнальних статей" за 2014 рік.

Книжковою палатою України у 2014 році випущено 24 номери державного бібліографічного покажчика "Літопис журнальних статей", до яких увійшло 21 076 бібліографічних записів.

Відбір видань та публікацій з них для відображення у державному бібліографічному покажчику, складання записів та їхня систематизація здійснювалися на підставі чинних національних стандартів, робочих інструкцій та методичних рекомендацій, розроблених Книжковою палатою України [4; 6; 7; 12; 20].

Бази даних "Літопис журнальних статей" є ідеальним інформаційним масивом для бібліометричного та наукометричного аналізу як періодичних і продовжуваних видань, так і публікацій, оскільки містить повні бібліографічні описи статей, систематизованих за класами Універсальної

десятькової класифікації (УДК) [14—19]. Показники бібліометричного аналізу наведено у діаграмах 1—11.

У діагр. 1 подано результати аналізу тематичного розподілу записів на публікації з журналів, періодичних та продовжуваних збірників на основі таблиць УДК. Отримані дані поділено на сектори у відсотках за класами УДК:

0 Загальний відділ — 4,45% загальної кількості. До цього класу ввійшло 937 записів;

1 Філософія. Психологія — 2,5% загальної кількості, або 527 записів;

2 Релігія. Теологія (богослов'я) — 0,41% загальної кількості, або 87 записів;

3 Суспільні науки — 30,54% (друге місце за кількістю публікацій), або 6436 записів;

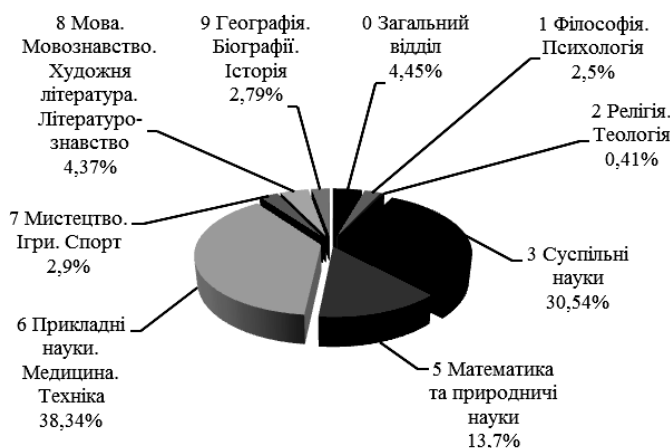
5 Математика та природничі науки — 13,7% (третє місце за кількістю публікацій), або 2887 записів;

6 Прикладні науки. Медицина. Техніка — 38,34% (найбільша кількість публікацій), 8081 запис;

7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт — 2,9% загальної кількості, або 611 записів;

8 Мова. Мовознавство. Художня література. Літературознавство — 4,37%, або 921 запис;

9 Географія. Біографії. Історія — 2,79% загальної кількості, або 589 записів.

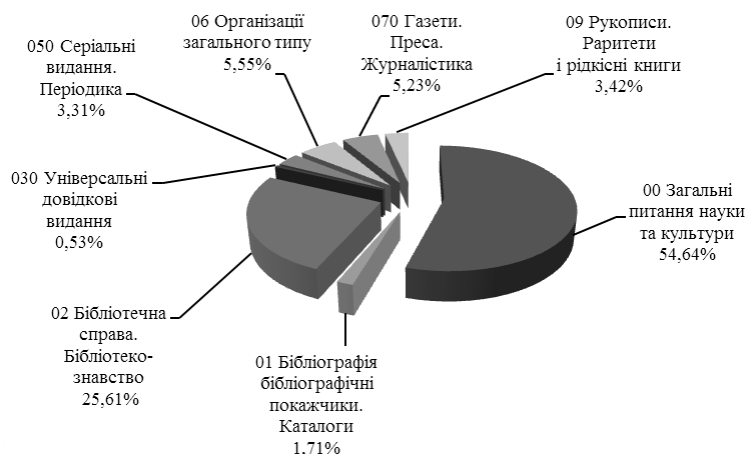

Діагр. 1. Тематичний розподіл публікацій за класами УДК

Для деталізації отриманих результатів було проведено бібліометричний аналіз бібліографічної інформації про публікації у межах класів УДК. Отримані результати наведено у діаграмах 2—10.

До класу 0 *Загальний відділ* включено записи про публікації з питань організації наукової роботи, науково-технічної інформації, писемності, інформаційних технологій, бібліографії та бібліотечної справи, журналістики тощо. Індекс цього класу використовують для систематизації статей загального характеру, що не належать до конкретної галузі.

У діагр. 2 наведено результати аналізу тематичного розподілу публікацій за розділами УДК класу 0 *Загальний відділ*:

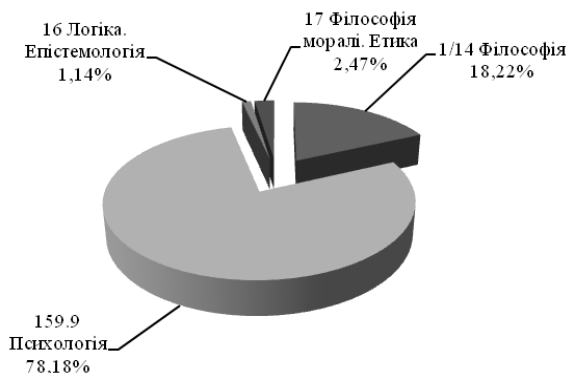

Діагр. 2. Розподіл публікацій за розділами УДК класу 0 *Загальний відділ*

До класу 1 *Філософія. Психологія* увійшли публікації з історії філософії, сутності предмета, методів, категорій філософії, філософських систем і концепцій (ідеалізму, матеріалізму, соціалістичних учень, утопічного соціалізму, марксизму). З цього класу записів можна отримати інформацію про статті з питань загальної психології, психології окремих видів діяльності, віку та статі, парапсихології, гіпнотизму, навіювання, психотехніки, а також з питань окультизму (алхімії, магії, астрології, гороскопів, спиритизму тощо).

У діагр. 3 наведено результати аналізу тематичного розподілу публікацій за розділами УДК класу 1 *Філософія. Психологія*:

1/14 *Філософія* — 18,22% (96 записів);
 159.9 *Психологія* — 78,18% (412 записів);
 16 *Логіка. Епістемологія. Теорія пізнання. Методологія та логіка науки* — 1,14% (6 записів);
 17 *Філософія моралі. Етика. Практична філософія* — 2,47% (13 записів).

Діагр. 3. Розподіл публікацій за розділами УДК класу 1 *Філософія. Психологія*

00 *Загальні питання науки та культури* — 54,64% (512 записів);

01 *Бібліографія і бібліографічні покажчики. Каталоги* — 1,71% (16 записів);

02 *Бібліотечна справа. Бібліотекознавство* — 25,61% (240 записів);

030 *Універсальні довідкові видання* — 0,53% (5 записів);

050 *Серіальні видання. Періодика* — 3,31% (31 запис);

06 *Організації загального типу* — 5,55% (52 записи);

070 *Газети. Преса. Журналістика* — 5,23% (49 записів);

09 *Рукописи. Раритети і рідкісні книги* — 3,42% (32 записи).

До класу 2 *Релігія. Теологія (богослов'я)* вміщено статті з питань теорії, філософії, природи релігії, релігійної практики окремих релігій та релігійних систем від доісторичних до сучасних.

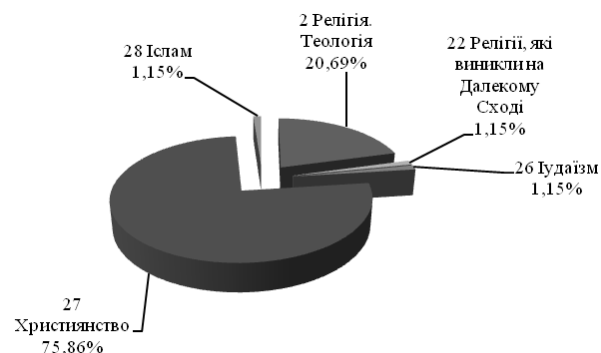
Результати аналізу розподілу публікацій цієї тематики відображено у діагр. 4:

2 *Релігія. Теологія (богослов'я)* — 20,69% (18 записів);
 22 *Релігії, які виникли на Далекому Сході* — 1,15% (1 запис);

26 *Іудаїзм* — 1,15% (1 запис);

27 *Християнство* — 75,86% (66 записів);

28 *Іслам* — 1,15% (1 запис).

Діагр. 4. Розподіл публікацій за розділами УДК класу 2 *Релігія. Теологія (богослов'я)*

У класі 3 *Суспільні науки* згруповано матеріали щодо теорії та методології суспільних наук, статистики, демографії, соціології, політики, економіки, права, державного адміністративного управління, військової справи, соціальної допомоги та страхування, освіти та етнографії тощо, результати аналізу тематичного розподілу публікацій наведено у діагр. 5.

До цього класу увійшли такі розділи:

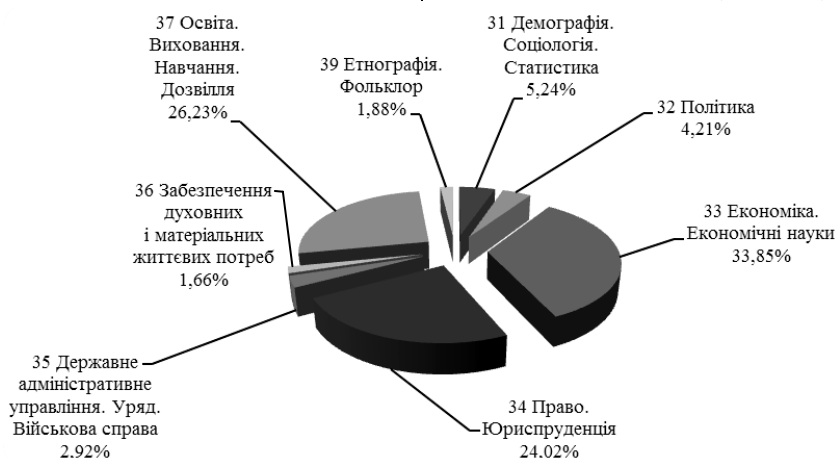
- 31 Демографія. Соціологія. Статистика — 5,24% (337 записів);
- 32 Політика — 4,21% (270 записів);
- 33 Економіка. Економічні науки — 33,85% (2178 записів);
- 34 Право. Юриспруденція — 24,02% (1546 записів);
- 35 Державне адміністративне управління. Уряд. Військова справа — 2,92% (188 записів);
- 36 Забезпечення духовних і матеріальних життєвих потреб — 1,66% (107 записів);
- 37 Освіта. Виховання. Навчання. Дозвілля — 26,23% (1688 записів);
- 39 Етнографія. Звичаї. Традиції. Спосіб життя. Фольклор — 1,88% (121 запис).

Клас 5 Математика та природничі науки відображає публікації про наукові галузі, об'єктом дослідження яких є природа, для подальшого практичного використання результатів цих досліджень, а також висвітлює

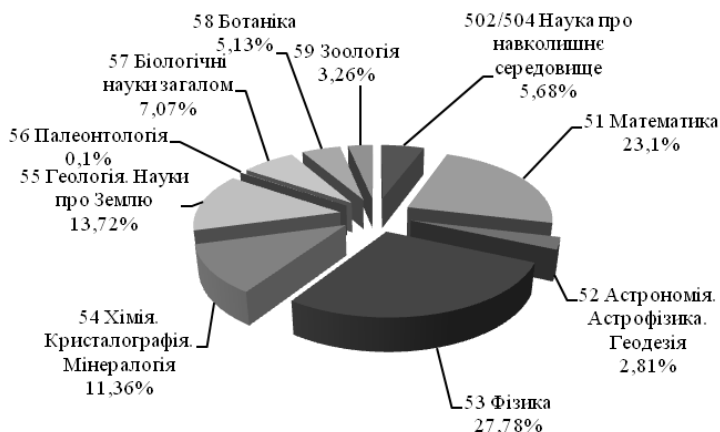
питання теоретичного характеру, дослідження загальних законів фізики, хімії, біології тощо.

У діагр. 6 наведено результати аналізу тематичного розподілу публікацій за розділами УДК класу 5 Математика та природничі науки.

- До цього класу увійшли такі розділи:
- 502/504 Наука про навколишнє середовище. Енвіронментологія. Екологія — 5,68% (164 записи);
 - 51 Математика — 23,1% (667 записів);
 - 52 Астрономія. Астрофізика. Космічні дослідження. Геодезія — 2,81% (81 запис);
 - 53 Фізика — 27,78% (802 записи);
 - 54 Хімія. Кристалографія. Мінералогія — 11,36% (328 записів);
 - 55 Геологія. Науки про Землю — 13,72% (396 записів);
 - 56 Палеонтологія — 0,1% (3 записи);
 - 57 Біологічні науки загалом — 7,07% (204 записи);
 - 58 Ботаніка — 5,13% (148 записів);
 - 59 Зоологія — 3,26% (94 записи).

Діагр. 5. Розподіл публікацій за розділами УДК класу 3 Суспільні науки

Діагр. 6. Розподіл публікацій за розділами УДК класу 5 Математика та природничі науки

Публікації з питань технології різних галузей промисловості, виробничих процесів, конструкції обладнання, роботи транспорту і транспортних засобів, сільського господарства, а також матеріали щодо практичного використання загальних законів фізики, хімії, біології тощо для отримання необхідних для життя людини матеріалів й продуктів, використання природних багатств тощо відображено у класі 6 Прикладні науки. Медицина. Техніка.

Результати аналізу тематичного розподілу наведено у діагр. 7:

- 60 Біотехнологія — 0,06% (5 записів);
- 61 Медичні науки — 38,24% (3060 записів);

62 Машинобудування. Техніка загалом — 22,14% (1772 записи);

63 Сільське господарство. Лісове господарство. Мисливство. Рибне господарство — 22,39% (1792 записи);

64 Домоведення. Домашнє господарство. Комунальне господарство. Служба побуту — 0,25% (20 записів);

65 Організація та управління підприємствами зв'язку, транспорту, торгівлі, поліграфії. Бухгалтерська справа, рахівництво. Зв'язок з громадськістю — 8,48% (679 записів);

66 Хімічна технологія. Хімічна промисловість і споріднені галузі — 5,8% (464 записи);

67/68 Різні галузі промисловості та ремесла. Легка промисловість загалом — 2,31% (185 записів);

69 Будівельна промисловість. Будівельні матеріали. Будівельно-монтажні роботи — 0,32% (26 записів).

У класі 7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт згруповано публікації з архітектури, проектування споруд у поєднанні їхнього внутрішнього вмісту та призначення з мистецтвом зовнішнього оформлення, образотворчого мистецтва, музики, спорту тощо.

У діагр. 8 наведено результати аналізу їхнього тематичного розподілу:

7.0 Теорія та філософія мистецтва — 6,38% (39 записів);

71 Планування у межах адміністративно-територіальних одиниць. Планування у міській та сільській місцевостях. Ландшафти, парки. Сади — 4,91% (30 записів);

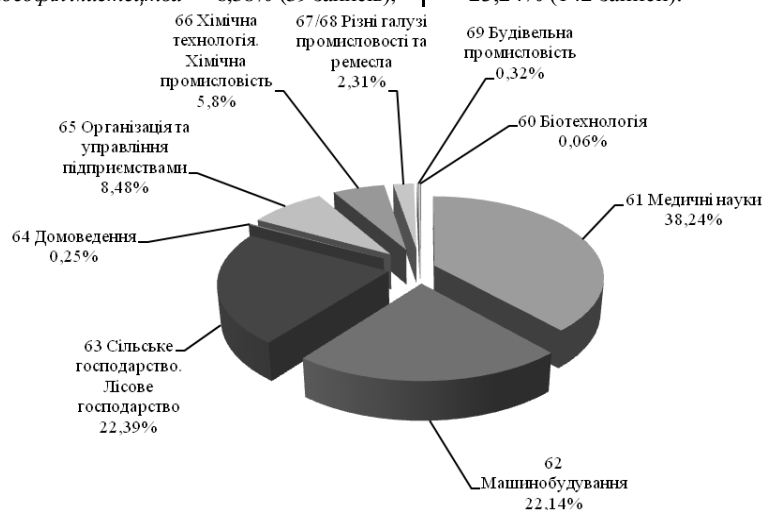
72 Архітектура — 14,57% (89 записів);

73/76 Образотворче мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво — 34,37% (210 записів);

77 Фотографія, техніка кінематографії та подібні процеси — 0,65% (4 записи);

78 Музика. Музичні інструменти — 15,88% (97 записів);

79 Видовищні види мистецтва. Розваги. Ігри. Спорт — 23,24% (142 записи).

Діагр. 7. Розподіл публікацій за розділами УДК класу 6 Прикладні науки. Медицина. Техніка

Діагр. 8. Розподіл публікацій за розділами УДК класу 7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт

У діагр. 9 наведено результати аналізу тематичного розподілу публікацій за розділами УДК класу 8 Мова. Мовознавство. Художня література. Літературознавство:

80 Загальні питання лінгвістики та літератури. Філологія — 0,43% (4 записи);

81 Лінгвістика. Мовознавство. Мови — 17,81% (164 записи);

82 Художня література. Літературознавство — 81,76% (753 записи).

Опис матеріалів з питань археології, географічних, історичних наук тощо подано у класі 9 Географія. Біографії. Історія. Результати аналізу тематичного розподілу публікацій відображено у діагр. 10:

902/904 Археологія. Передісторія. Археологічні пам'ятки — 11,04% (65 записів);

908 Краснавство — 5,26% (31 запис);

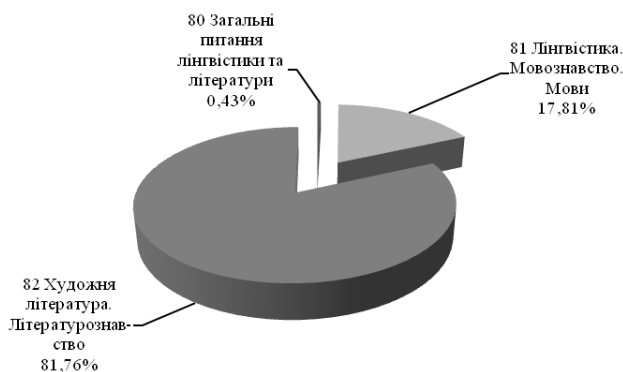
91 Географія. Географічні дослідження Землі та окремих країн — 3,4% (20 записів);

929 Біографічні та подібні дослідження — 4,58% (27 записів);

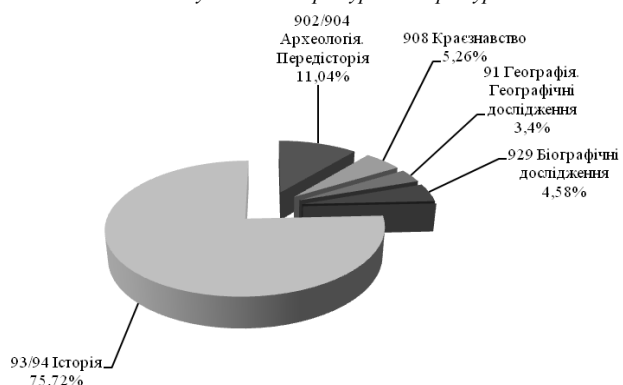
93/94 Історія — 75,72% (446 записів).

Комплексний аналіз публікацій дає можливість визначити основні напрями наукових досліджень: найбільшою кількістю публікацій представлено клас 6 Прикладні науки. Медицина. Техніка — 8081 запис, найменше публікацій зафіксовано у класі 2 Релігія. Теологія — 87 записів. Найбільша кількість публікацій класу 0 Загальний відділ присвячено загальним питанням науки та культури — всього 512 записів, що становлять 54,64% загальної кількості публікацій, зареєстрованих у цьому класі, найменшою кількістю представлено розділ 030 Універсальні довідкові видання — 5 записами, або 0,53%.

Найбільшим розділом класу 1 *Філософія. Психологія* є розділ 159.9 *Психологія* — 85,0% (412 записів), найменшим — 16 *Логіка. Епістемологія. Теорія пізнання. Методологія та логіка науки* — 1,4% (6 записів).

Діагр. 9. Розподіл публікацій за підрозділами УДК класу 8 *Мова. Мовознавство. Художня література. Літературознавство*

Діагр. 10. Розподіл публікацій за підрозділами УДК класу 9 *Географія. Біографія. Історія*

У класі 2 *Релігія. Теологія (богослов'я)* найбільшу кількість публікацій зафіксовано у розділі 27 *Християнство* — 66 записів, або 72,6%. Кількість публікацій про інші релігійні течії — 3 записи.

Друге місце за кількістю публікацій у періодичних і продовжуваних виданнях традиційно займає клас 3 *Суспільні науки*, матеріали якого розподілено таким чином: найбільшу кількість публікацій представлено у розділі 33 *Економіка. Економічні науки* — 33,85% (2178 записів), найменшу — 1,66%, або 107 записів, — у розділі 36 *Забезпечення духовних і матеріальних життєвих потреб*.

Кількість записів класу 5 *Математика та природничі науки* демонструє пріоритет публікацій з фізики (розділ 53) — 27,78% (802 записи), найменше публікацій зареєстровано у розділі 56 *Палеонтологія* — 3 записи, що становить 0,1% загальної кількості записів класу.

Аналіз найбільшого за кількістю записів класу 6 *Прикладні науки. Медицина. Техніка* свідчить, що пріоритетом наукових досліджень є медичні науки. Розділ 61 *Медичні науки* представлено абсолютною більшістю публікацій — 38,24% (3060 записів), найменше записів зареєстровано у розділі 60 *Біотехнологія* — всього 5 записів, що становить 0,06%.

У класі 7 *Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт* найбільшу кількість публікацій зафіксовано у розділі 73/76 *Образотворче мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво* 34,37% (210 записів), найменшу кількість — 77 *Фотографія, техніка кінематографії та подібні процеси* — 0,65% (4 записи).

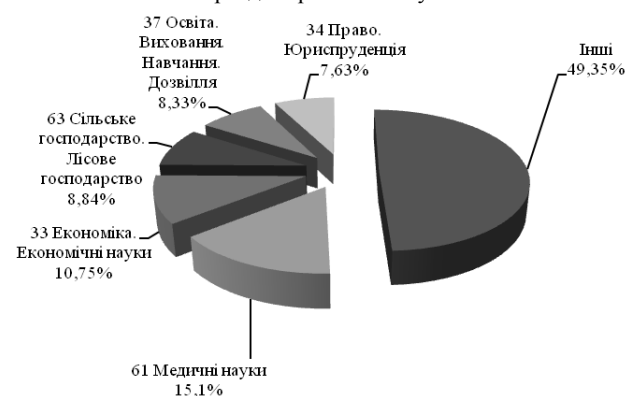
Клас 8 *Мова. Мовознавство. Художня література. Літературознавство* представлено трьома розділами, найбіль-

ший з яких 82 *Художня література. Літературознавство* — 81,76% (753 записи) загальної кількості записів у класі.

Аналіз класу 9 *Географія. Біографія. Історія* продемонстрував, що пріоритетними є публікації результатів наукових досліджень розділу 93/94 *Історія* — 75,72% (446 записів), найменшою кількістю публікацій представлено розділ 91 *Географія. Географічні дослідження Землі та окремих країн* — 3,4% (20 записів).

З метою виявлення пріоритетних напрямів наукових досліджень в Україні проведено порівняльний аналіз кількості публікацій за розділами УДК. Дані наведено у діагр. 11.

Так найбільшу кількість публікацій зафіксовано у розділі 61 *Медичні науки* — 3060 записів, або 15,1%. Друге місце посідає розділ 33 *Економіка. Економічні науки* з 2178 публікаціями, що становить 10,75%. Наступним за кількістю записів є розділ 63 *Сільське господарство. Лісове господарство* — 1792, або 8,84%. Проблемам освіти та виховання (розділ 37 *Освіта. Виховання. Навчання. Дозвілля*) присвячено 1688 публікацій, або 8,33%. На четвертому місці — розділ 34 *Право. Юриспруденція* — 1546 записів, або 7,63%. Ці п'ять розділів складають більше половини всіх записів у "Літописі журнальних статей" за 2014 рік — 10 264 записи. Інші розділи разом налічують 10 000 записів.

Діагр. 11. Розподіл публікацій за розділами УДК

Результати порівняльного аналізу кількості публікацій за розділами УДК у "Літописі журнальних статей" за 2014 рік дозволяють зробити *висновок*: головними напрямками наукових досліджень в Україні є прикладні науки, що відповідає вимогам Закону України "Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки" [11].

Список використаної літератури

- Багрич М. Державна реєстрація друку / М. Багрич // Державна бібліографія на Україні (1922—1962). — 1962. — Вип. 1. — С. 31—34.
- Бубнова Т. Державний бібліографічний покажчик "Літопис журнальних статей" у системі соціальних комунікацій / Тетяна Бубнова, Неля Кузьміна, Інна Пугач // Вісник Книжкової палати. — 2010. — № 5. — С. 19—23.
- Гуцол Г. Документально-інформаційні потоки Книжкової палати України імені Івана Федорова: характеристика, стан і перспективи / Галина Гуцол // Вісник Книжкової палати. — 2005. — № 5. — С. 31—35.
- Добір журналів, періодичних (продовжуваних) збірників та матеріалів з них для відображення в ДБП України "Літопис журнальних статей": інструкція / Кн. палата України; відп. викон. О. В. Виноградова. — Київ, 2002. — [10] арк.
- Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках: ДСТУ 7152:2010. — Чинний від 01.10.2010. — Вперше [зі скасуванням ГОСТ 7.5-88; чинний від 01.10.2010]. — Київ: Держспоживстандарт України, 2010. — 18 с. — (Інформація та документація).
- Издания. Государственные библиографические указатели. Общие требования: ГОСТ 7.61—90. — Дата введения 01.01.91. — Москва: Изд-во стандартов, 1990. — 13 с. — (Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу).

7. *Індексування документів. Загальні вимоги до систематизації та предметизації* : ДСТУ ГОСТ 7.59:2003 (ГОСТ 7.59-2003 (ИСО 5963-85), IDT). — [Чинний від 2004—07—01]. — Київ, 2004. — [12] с. окр. паг. — (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).
8. *Методичні рекомендації щодо підготовки та редагування бібліографічних посібників у виданнях* / [уклад.: П. М. Сенько, О. М. Устіннікова] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — Київ : Кн. палата України, 2013. — 70 с.
9. *Парпалій С. Розвиток поточної бібліографічної інформації* / Світлана Парпалій // Вісник Книжкової палати. — 1998. — № 2. — С. 8—10.
10. *Про обов'язковий примірник документів* : Закон України від 9 квіт. 1999 р. № 595-XIV // Урядовий кур'єр. — 1999. — 13 трав.
11. *Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки* : Закон України від 11 липня 2001 р. № 2623-III // Офіційний вісник України. — 2001. — № 31. — С. 54.
12. *Розташування бібліографічних записів у бібліографічних покажчиках на основі Універсальної десяткової класифікації* : таблиці класифікації / підгот. О. М. Устіннікова. — Київ : Кн. палата України, 2013. — 29 с.
13. *Сенченко Н. М. Книжкова палата України. Становлення державної бібліографії* / Н. М. Сенченко. — Київ : Кн. палата України, 1999. — 114 с.
14. *Універсальна десяткова класифікація (УДК) : Основна таблиця. 0/3 Загальний відділ. Філософія. Психологія. Релігія. Суспільні науки* / [підгот.: М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — 2-ге вид., виправл. і доповн. — Київ : Кн. палата України ім. Івана Федорова, 2008. — 383 с.
15. *Універсальна десяткова класифікація (УДК) : Основна таблиця. 5 Математика та природничі науки. 60 Біотехнологія. 61 Медичні науки* / [підгот.: М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — 2-ге вид., виправл. і доповн. — Київ : Кн. палата України ім. Івана Федорова, 2008. — 419 с.
16. *Універсальна десяткова класифікація (УДК) : Основна таблиця. 62 Машинобудування. Техніка в цілому* / [підгот.: М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — 2-ге вид., виправл. і доповн. — Київ : Кн. палата України ім. Івана Федорова, 2008. — 303 с.
17. *Універсальна десяткова класифікація (УДК) : Основна таблиця. 63/65 Сільське, лісове, рибне та мисливське господарство. Комунально-побутове господарство. Організація виробництва, торгівлі, транспорту, зв'язку, поліграфії. Бухгалтерія. Реклама* : [підгот.: М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — 2-ге вид., виправл. і доповн. — Київ : Кн. палата України, 2011. — 151 с.
18. *Універсальна десяткова класифікація (УДК) : Основна таблиця. 66/69 Хімічна технологія. Хімічна промисловість. Різні галузі промисловості та ремесла. Будівельна промисловість* : [підгот.: М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — 2-ге вид., виправл. і доповн. — Київ : Кн. палата України, 2012. — 263 с.
19. *Універсальна десяткова класифікація (УДК) : Основна таблиця. 7/9 Мистецтво. Ігри. Спорт. Мовознавство. Художня література. Літературознавство. Географія. Історія* : [підгот.: М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — 2-ге вид., виправл. і доповн. — Київ : Кн. палата України, 2011. — 147 с.
20. *Універсальна десяткова класифікація. Структура, правила ведення та індексування (ГОСТ 7.90—2007, MOD) : ДСТУ 6096:2009.* — [Чинний від 2009—07—01]. — Київ : Держспоживстандарт України, 2009. — III, III, 21, [1] с. : табл. ; 29 см. — (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).
21. *Устіннікова О. Біля витоків державної бібліографії* : (до 85-річчя "Літопису українського друку") / Ольга Устіннікова, Ніна Палашина // Вісник Книжкової палати. — 2009. — № 12. — С. 26—29.
22. *Устіннікова О. Державні поточні бібліографічні покажчики як безоплатна реклама видавничої продукції* / Ольга Устіннікова, Раїса Красій // Вісник Книжкової палати. — 2007. — № 7. — С. 12—13.

В статті приведені результати дослідження бази даних "Летопись журнальных статей" за 2014 год с применением наукометрического и библиометрического методов анализа.

Results of researching of digital database "Journal article chronicle" (2014) with help of scientometrical and bibliometrical methods are described in the article.

Надійшла до редакції 3 вересня 2015 року

УДК 002.2=03:311.21[477]"1986/2013"

*Антоніна Зоряна,
аспірантка кафедри інформаційних
комунікацій та бібліотекознавства
Національної академії керівних
кадрів культури і мистецтв*

Статистичний аналіз потоку перекладів України за 1986—2013 рр.: загальна характеристика (за матеріалами державного статистичного збірника "Друк України")

На основі матеріалів статистичних збірників "Друк України" проаналізовано хронологічний та мовні параметри документного потоку перекладних неперіодичних видань України за 1986—2013 рр.; висвітлено його динаміку та основні тенденції.

Ключові слова: *переклад, перекладні видання, документний потік, обов'язковий примірник, статистичний аналіз, соціальні комунікації.*

Переклад є засобом і різновидом не лише міжмовної та міжкультурної, а й соціальної комунікації. Вміщуючи вторинну документну інформацію, призначену для трансляції у просторі та часі, він є частиною (елементом) системи суспільної взаємодії [8, с. 86]. Перекладацька діяльність вияв-

ляється у формі діалогу як на рівні учасників комунікаційного акту (відправника повідомлення (комуніканта), його одержувача (реципієнта) та посередника між ними — перекладача), так і на рівні задіяних мов і культур. Як невід'ємний засіб поширення ідей і літературних праць ін-